

TEKOMBO'E HA TEMBIKUAA

Motenondeha

Ministerio de
EDUCACIÓN y CIENCIAS

GUARANI ÑE'Ë

KATUPYRYRÃNGUÉRA

2020

mbohapyha

**NIVEL
MEDIO**

KATUPYRYRÃ

MBO'EPYRÃ

MBO'ESYRY 3°
NIVEL MEDIO

Mbo'epy 1

MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa jehaipyre.
MBO'EPYRÃ	Ñe'ẽpoty.
KATUPYRYRÃ	Ohesa'yijjo mba'emba'épa oguereko hetepýpe ñe'ẽpoty purahéi ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua ha opáichagua marandu internet oíva rupive, ohechakuaakuévo mba'emba'épa oiko.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Omoñe'ẽ hekopete jehaipyre. » Oikũmby hekopete omoñe'ẽva'ekue jehaipyrépe. » Ome'ẽ hemiandu jehaipyre rehe.

Mbo'epy 2

MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa ohendúva.
MBO'EPYRÃ	Ñe'ẽpoty.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijjo mba'emba'épa oñemoğuahẽse ñe'ẽpoty purahéi ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, ha opáichagua marandu internet oíva rupive, ohechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'emba'épa oiko. » Mba'épepa ojoavy mba'e porã ha mba'e vai oñemombe'úva jehaipyre'y ohendúva. » He'íha pe oñeha'ãrõva ichugui.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mba'érehepa oñe'ẽ ñe'ẽpoty. » Ombohováí porandu. » Omombe'u hemimo'ã.

Mbo'epy 3

MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa ohendúva.
MBO'EPYRÃ	Ñe'ẽpoty ñorairõ.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijjo mba'emba'épa oñemoğuahẽse ñe'ẽpoty purahéi ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, ha opáichagua marandu internet oíva rupive, ohechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'emba'épa oiko. » Mba'épepa ojoavy mba'eporã ha mba'evai oñemombe'úva jehaipyre'y ohendúva. » He'íha pe oñeha'ãrõva ichugui.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Omombe'u ohendúva ñe'ẽpotýpe. » He'í mba'égui pe haihára oñe'ẽ. » He'í hemiandu ñe'ẽpoty rehe.

KATUPYRYRÃ

MBO'EPYRÃ

MBO'ESYRY
3°
NIVEL
MEDIO

Mbo'epy 4	
MBO'EPYRÃ ATY	Ñe'ëporãhaipyre paraguaipegua .
MBO'EPYRÃ	Ñe'ëpoty ñorairõ rehegua.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijõ opaichagua ñe'ëporãhaipyre ojehaiva'ekue ha oñembohasava'ekue guaraníme jaguerékóva Paraguái pe ohechakuaakuévo ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Ñe'ëporãkuéra haihára oipurúva omoporãve haña hembiaipo. » Mba'erãpa jehaipyrépe ojepuru jopara ha jehe'a. » Mba'eichaitépa haihára oipurura'e ñe'ëporã hembiaópope » Mba'eichapa ojoavy épica líricagui.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mba'érehepa oñe'ë ñe'ëpoty. » Omombe'u umi mba'e porã mombe'urãme ojuhúva » Ombohováï porandu.
Mbo'epy 5	
MBO'EPYRÃ ATY	Ohaikuaa.
MBO'EPYRÃ	Cartel.
KATUPYRYRÃ	<p>Omoñepyrũ, ombohete ha omohu'ã hemimo'ã mombe'urã, marandu internet-pe oíva ha ñe'ëpoty umi mba'e ko'ága rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiosa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyrehaí ha marandu internet-pe omoguhéva'ekuegui, ohechakuaakuévo hembiaópope ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'eichapa umi ñe'ë omyesakã añete pe oikuaaukaséva ijehaipýpe. » Ñe'ë ombojoajúva ijeheguivoi temiandukuéra. » Ñe'ë ohechakaha araka'épa oiko pe oje'éva. » Mávape ha mba'eichahápepa ohaíta, ha avei mba'epahína hembipota. » Ñe'ë ohechakáva mba'e oje'émava'ekue térã ne'írava gueteri oje'éva.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Omyesakã porã pe he'iséva. » Ombojoaju hekopete iñe'ënguéra. » Ohai hemimo'ã.
Mbo'epy 6	
MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa ohendúva.
MBO'EPYRÃ	Pukarã.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijõ mba'emba'épa oñemoğuahẽse ñe'ëpoty purahéi ava rembiosa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, ha opáichagua marandu internet oíva rupive, ohechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'emba'épa oiko. » Mba'épepa ojoavy mba'eporã ha mba'evai oñemombe'úva jehaipyre'y ohendúva. » He'íha pe oñeha'ãrõva ichugui.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mba'épa oñemoğuahẽse pukarã rupi. » Ohechakuaa mba'épa he'ise umi ñe'ë oíva pukarãme. » Omombe'u mba'épa omoguahẽse pukarãme.

KATUPYRYRÄ

MBO'EPYRÄ

MBO'ESYRY
3°
NIVEL
MEDIO

Mbo'epy 7	
MBO'EPYRÄ ATY	Oikũmbykuaa ojehaíva.
MBO'EPYRÄ	Pukará.
KATUPYRYRÄ	<p>Ohesa'yijjo mba'éichapa mombe'urã, marandu internet-pe oíva ha ñe'ëpoty umi mba'e ko'áãga rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyrehai ha marandu internetpe oikũmbyva'ekuegui ojesarekokuévo, ohechakuaakuévo ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Jehaipyre ojoapyha hekópe: ñe'ë ombojoajúva ambue ñe'ëme, he'íha pe oñeha'ãrõva ichugui. » Oñemoñepyrũha pe marandu ojekuaavaguivoi ha oñemohypy'ũha ohóvo. » Mba'épepa ojojogua ha ojoavy umi jehaipyre ohesa'yjomava'ekue.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa omoãuahēséva pukará. » Ohechakuaa mba'épa he'ise umi ñe'ëndy. » Ombohováí porandu.
Mbo'epy 8	
MBO'EPYRÄ ATY	Oñe'ëkuaa.
MBO'EPYRÄ	Pukará.
KATUPYRYRÄ	<p>Omombe'uhemimo'ã, hemiandu ha ikuapy umi mba'e ko'áãga rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, marandu internetpe oikũmbyva'ekuegui ojesarekokuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'éichapa omopyenda ha ombohetekuaava'erã pe omba'emombe'útava oñe'ë jave. » Mba'éichapa omyesakã porãvéta hemiandu oñe'ënguévo. » Ikatuha ojavy ha upe ojavyhague oñeha'ãva'erãha omyatyrõ. » Ñe'ë ohechakúa mba'e oje'emava'ekue térã ne'írava gueteri oje'e.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Ombohyapu porã ñe'ënguéra. » He'í pukará. » Omombe'u mba'épa omoãuahēse pukará.
Mbo'epy 9	
MBO'EPYRÄ ATY	Oikũmbykuaa ohendúva.
MBO'EPYRÄ	Ñe'ëpoty/purahéi.
KATUPYRYRÄ	<p>Ohesa'yijjo mba'emba'épa oñemoãuahēse ñe'ëpoty purahéi ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, ha opáichagua marandu internet oíva rupive, ohechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'emba'épa oiko. » Mba'épepa ojoavy mba'eporã ha mba'evai oñemombe'úva jehaipyre'y ohendúva. » He'íha pe oñeha'ãrõva ichugui.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Omombe'u ohendúva purahéipe. » He'í mba'éguipa haihára oñe'ë. » He'í hemiandu purahéi rehe.

KATUPYRYRÄ

MBO'EPYRÄ

MBO'ESYRY 3°
NIVEL MEDIO

Mbo'epy 10	
MBO'EPYRÄ ATY	Ñe'ëporãhaipyre paraguaipegua.
MBO'EPYRÄ	Ñe'ëpoty/purahéi.
KATUPYRYRÄ	<p>Ohesa'yijo opaichagua ñe'ëporãhaipyre paraguaipegua oguerékóva kuaapy ñande rekove ha ñande rekoha rehegua (tavakuaapy ha tavarandu rehegua) ojehechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'éichapa haihára ohechauka hemiandu hekoha rehe, hapichakuéra rekove rehe, hemikotevẽ rehe, heko hapichakuéra ndive ha ambue mba'e rehe. » Guarani ñe'ëporã oikuaaukaha ñande reko oñondive, ñande rapichakuéra ndive, ymaite guive ko'ãgaité peve.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mba'érehepa oñe'ë ñe'ëpoty. » Ohechakuaa ñe'ëporãhaipyre. » Omombe'u umi mba'e porã ñe'ëpotýpe ojuhúva.
Mbo'epy 11	
MBO'EPYRÄ ATY	Oñe'ëkuua.
MBO'EPYRÄ	Ñe'ëpoty/purahéi.
KATUPYRYRÄ	<p>Omombe'u hemimo'ã, hemiandu ha ikuaapy umi mba'e ko'ãga rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, marandu internet-pe oikũmbyva'ekuegui ojesarekokuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'éichapa omopyenda ha ombohete kuaava'erã pe omba'emombe'útava oñe'ë jave. » Mba'éichapa omyesakã porãvéta hemiandu oñe'ënguévo. » Ikatuha ojavy ha upe ojavyhague oñeha'áva'erãha omyatyrõ. » Ñe'ë ohechaukáva mba'e oje'emava'ekue térã ne'irava gueteri oje'e.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Omoñepyrũ iñe'ë omombe'uhápe mba'éguipa oñe'ëta. » Omohypy'ũ iñe'ë omombe'ukuévo hemimo'ã oipuru rupi umi ñe'ë oñeikũmby porãva oñe'ë aja. » Omohu'ã hembiaapo omboapu'a rupi hemimo'ã pe mba'e oñe'ëvare.
Mbo'epy 12	
MBO'EPYRÄ ATY	Ohaikuaa.
MBO'EPYRÄ	Ñomongetahai.
KATUPYRYRÄ	<p>Omoñepyrũ, ombohete ha omohu'ãhemimo'ã mombe'urã, marandu internet-pe oíva ha ñe'ëpoty umi mba'e ko'ãga rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyrehai ha marandu internet-pe omoguahéva'ekuegui, ohechaukakuévo hembiaopópe ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'éichapa umi ñe'ë omyesakã añete pe oikuaaukaséva ijehaipýpe. » Ñe'ë ombojoajúva ijeheguivoi temiandukuéra. » Ñe'ë ohechaukaha araka'épa oiko pe oje'éva. » Mávape ha mba'eichahápepa ohaíta, ha avei mba'epahína hembipota. » Ñe'ë ohechaukáva mba'e oje'emava'ekue térã ne'irava gueteri oje'éva.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Hesakã porã he'iséva jeha'ipe » Oipuru hendaitépe ñe'ëndy ohaikuévo. » Ohai hekopete ñomongetahai.

KATUPYRYRÃ MBO'EPYRÃ

MBO'ESYRY 3°
NIVEL MEDIO

Mbo'epy 13	
MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa ohendúva.
MBO'EPYRÃ	Mombe'urã.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijjo mba'emba'épa oñemoğuahẽse ñe'ẽpoty purahéi ava rembiosa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, ha opaichagua marandu internet oĩva rupive, ohechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'emba'épa oiko. » Mba'épepa ojoavy mba'eporã ha mba'evai oñemombe'úva jehaipyre'y ohendúva. » He'iha pe oñeha'ãrõva ichugui.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mba'érehepa oñeñe'ẽ jehaípe. » Ohechakuaa mba'épa he'ise umi ñe'ẽ ohenduva'ekue. » Ombohováí porandu.
Mbo'epy 14	
MBO'EPYRÃ ATY	Ñe'ẽporãhaipyre paraguaipegua.
MBO'EPYRÃ	Mombe'urã.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijjo opaichagua ñe'ẽporãhaipyre paraguaipegua oguerekóva kuaapy ñande rekove ha ñande rekoha rehegua (tavakuaapy ha tavarandu rehegua) ojehechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'éichapa haihára ohechauka hemiandu hekoha rehe, hapichakuéra rekove rehe, hemikotevẽ rehe, heko hapichakuéra ndive ha ambue mba'e rehe. » Guarani ñe'ẽporã oikuaaukaha ñande reko oñondive, ñande rapichakuéra ndive, ymaite guive ko'ãgaite peve.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mba'érehepa haihára ohairaka'e. » Omombe'u umi mba'e paraguái rekotee ojuhúva mombe'urãme. » Omombe'u haihára remiandu ojehechakáva mombe'urãme.
Mbo'epy 15	
MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa ojehaíva.
MBO'EPYRÃ	Mombe'urã.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijjo mba'éichapa mombe'urã, marandu internet-pe oĩva ha ñe'ẽpoty umi mba'e ko'ãga rupi oñeñe'ẽ ha herakuãvéva rehe, ava rembiosa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyreha ha marandu internet-pe oikũmbyva'ekuegui ojesarekokuévo, ohechakuaakuévo ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Jehaipyre ojoapyha hekópe: ñe'ẽ ombojoajúva ambue ñe'ẽme, he'iha pe oñeha'ãrõva ichugui. » Oñemoñepyrũha pe marandu ojekuaavaguivoi ha oñemohypy'ũha ohóvo. » Mba'épepa ojojogua ha ojoavy umi jehaipyre ohesa'yijjomava'ekue.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mávaguipa oñeñe'ẽ mombe'urãme. » Ohechakuaa mba'épa he'ise umi ñe'ëndy. » Omombe'u hemimo'ã.

KATUPYRYRÄ MBO'EPYRÄ

MBO'ESYRY 3°
NIVEL MEDIO

Mbo'epy 16

MBO'EPYRÄ ATY	Oñe'ëkuua.
MBO'EPYRÄ	Mombe'urã.
KATUPYRYRÄ	<p>Omombe'u hemimo'ã, hemiandu ha ikuaapy umi mba'e ko'ãga rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, marandu internet-pe oikũmbyva'ekuegui ojesarekokuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'éichapa omopyenda ha ombohete'ekuaava'erã pe omba'emombe'útava oñe'ë jave. » Mba'éichapa omyesakã porãvéta hemiandu oñe'ënguévo. » Ikatuha ojavy ha upe ojavyhague oñeha'áva'erãha omyatyrõ. » Ñe'ë ohechakáva mba'e oje'emava'ekue térã ne'írava gueteri oje'e.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Omoñepyrũ iñe'ë omombe'uhápe mba'éguipa oñe'ëta. » Omohypy'ũ iñe'ë omombe'ukuévo hemimo'ã oipuru rupi umi ñe'ë oñeikũmby porãva oñe'ë aja. » Omohu'ã hembiape omboapu'a rupi hemimo'ã pe mba'e oñe'ëváre.

Mbo'epy 17

MBO'EPYRÄ ATY	Ohaikuaa.
MBO'EPYRÄ	Mombe'urã.
KATUPYRYRÄ	<p>Omoñepyrũ, ombohete ha omohu'ã hemimo'ã mombe'urã, marandu internet-pe oĩva ha ñe'ëpoty umi mba'e ko'ãga rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyreha ha marandu internet-pe omoñuhãva'ekuégui, ohechakakuévo hembiape ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'éichapa umi ñe'ë omyesakã añete pe oikuaaukaséva ijehaipýpe. » Ñe'ë ombojoajúva ijeheguivoi temiandukuéra. » Ñe'ë ohechakaha araka'épa oiko pe oje'éva. » Mávape ha mba'eichahápepa ohaíta, ha avei mba'epahína hembipota. » Ñe'ë ohechakáva mba'e oje'emava'ekue térã ne'írava gueteri oje'éva.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Hesakã porã he'iséva jehaípe. » Oipuru hendaitépe ñe'ëteja ohaikuévo. » Ohai mombe'urã.

Mbo'epy 18

MBO'EPYRÄ ATY	Oikũmbykuua ohendúva.
MBO'EPYRÄ	Marandu internet-pe oĩva.
KATUPYRYRÄ	<p>Ohesa'yijo mba'emba'épa oñemoñuhãse ñe'ëpoty purahéi ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, ha opáichagua marandu internet oĩva rupive, ohechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'emba'épa oiko. » Mba'épepa ojoavy mba'eporã ha mba'evai oñemombe'úva jehaipyre'y ohendúva. » He'íha pe oñeha'ãrõva ichugui.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mba'érehepa oñe'ë marandúpe. » Omombe'u ohendúva marandúpe. » He'í hemimo'ã.

KATUPYRYRÃ

MBO'EPYRÃ

MBO'ESYRY
3°
NIVEL
MEDIO

Mbo'epy 19

MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa ojehaíva.
MBO'EPYRÃ	Marandu internet-pe oíva.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yjijo mba'éichapa momba'urã, marandu internet-pe oíva ha ñe'ëpoty umi mba'e ko'ãgã rupi oñeñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyreha ha marandu internet-pe oikũmbyva'ekuegui ojesarekokuévo, ohechakuaakuévo ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Jehaipyre ojoapyha hekópe: ñe'ë ombojoajúva ambue ñe'ëme, he'iha pe oñeha'ãrõva ichugui. » Oñemoñepyrũha pe marandu ojekuaavaguivoi ha oñemohypy'ũha ohóvo. » Mba'épepa ojojogua ha ojoavy umi jehaipyre ohesa'yjomava'ekue
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa mba'erehepa oñe'ë marandu. » Omombe'u máva rehe oñeñe'ë. » Ombohováí oñeporandúva ichupe marandúre.

Mbo'epy 20

MBO'EPYRÃ ATY	Ohaikuaa.
MBO'EPYRÃ	Méme.
KATUPYRYRÃ	<p>Omoñepyrũ, ombohete ha omohu'ã hemimo'ã momba'urã, marandu internet-pe oíva ha ñe'ëpoty umi mba'e ko'ãgã rupi oñeñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyreha ha marandu internet-pe omoñuhẽva'ekuegui, ohechakuaakuévo hembiajopópe ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'éichapa umi ñe'ë omyesakã añete pe oikuaaukaséva ijehaipýpe. » Ñe'ë ombojoajúva ijeheguivoi temiandukuéra. » Ñe'ë ohechakaha araka'épa oiko pe oje'éva. » Mávape ha mba'eichahãpepa ohaíta, ha avei mba'epahína hembipota. » Ñe'ë ohechakáva mba'e oje'émava'ekue térã ne'írava gueteri oje'éva.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Hesakã porã he'iséva. » Oipuru hendaitépe ñe'ë ohaikuévo. » Ohai mba'e porã ojuhúva jehaipyrépe.

Mbo'epy 21

MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa ohendúva.
MBO'EPYRÃ	Jehaipyre.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yjijo mba'emba'épa oñemoñuhẽse ñe'ëpoty purahéi ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, ha opáichagua marandu internet oíva rupive, ohechakuaakuévo:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'emba'épa oiko. » Mba'épepa ojoavy mba'eporã ha mba'evai oñemombe'úva jehaipyre'y ohendúva. » He'iha pe oñeha'ãrõva ichugui.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Oikũmby omoñe'ëva Paraguagua kuaapy rehegua. » Ohechakuaa mba'erehepa oñeñe'ë. » Ome'ë hemiandu omoñe'ëva'ekue jehaipyrépe rehe.

KATUPYRYRÃ

MBO'EPYRÃ

MBO'ESYRY 3°
NIVEL MEDIO

Mbo'epy 22	
MBO'EPYRÃ ATY	Oikũmbykuaa ojehaíva.
MBO'EPYRÃ	Jehaipyre.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijjo mba'éichapa mombe'urã, marandu internet-pe oíva ha ñe'ëpoty umi mba'e ko'áã rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiasa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyreha ha marandu internet-pe oikũmbyva'ekuegui ojesarekokuévo, ohechakuaakuévo ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Jehaipyre ojoapyha hekópe: ñe'ë ombojoajúva ambue ñe'ëme, he'iha pe oñeha'ãrõva ichugui. » Oñemoñepyrũha pe marandu ojekuaavaguivoi ha oñemohypy'ũha ohóvo. » Mba'épepa ojojogua ha ojoavy umi jehaipyre ohesa'yjomava'ekue.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa Paraguaigua rekotee » Ohechakuaa mba'érehepa oñe'ë moñe'ërãme » Ohechakuaa umi mba'e porã moñe'ërãme ojuhúva.

Mbo'epy 23	
MBO'EPYRÃ ATY	Ñe'ëporãhaipyre paraguaipegua.
MBO'EPYRÃ	Jehaipyre.
KATUPYRYRÃ	<p>Ohesa'yijjo opaichagua ñe'ëporãhaipyre guarani ha guaraníme jaguerékova Paraguái ohechakuaakuévo ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'eichagua jehaipyrépa pe omoñe'ëvahína. » Ñe'ëporãkuéra haihára oipurúva omoporãve hagua hembiaipo. » Mba'eichaitépa haihára oipurura'e hembiapópe ñe'ëporã omombe'úva tembiasakue ñorãirõ rehegua (épica) ha umi oipy'arupíva ohendúva térã omoñe'ëvape. » Mba'épa omomyíra'e haihárape ohai haãgua. » Mba'eichahápepa ohaíra'e.
JEHECHAKUAARÃ	<ul style="list-style-type: none"> » Ohechakuaa jehaipy retepy. » Ohechakuaa mba'eichaguápa avakuéra. » Ome'ë hemiandu omoñe'ëva'ekue jehaipyrépe.

KATUPYRYRÄ

MBO'EPYRÄ

MBO'ESYRY
3°
NIVEL
MEDIO

Mbo'epy 24	
MBO'EPYRÄ ATY	Oñe'ëkuua.
MBO'EPYRÄ	Jehaipyre.
KATUPYRYRÄ	<p>Omombe'u hemimo'ã, hemiandu ha ikuaapy umi mba'e ko'ãga rupi oñe'ë ha herakuãvéva, oipuruhápe ñomongetajere, ha umi ojepurúva tupãope téra oñemo'ë ha haña opavavévape avei:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mávapepa ha mba'eichahápepa oñe'ëtahína. » Mba'etepahína hembipota. » Mba'eichagua jehaipyrépa oipurúta omoñuhã haña hembipota opavavévape. » Mba'eichapa omoñepyrü, omohete ha omohu'ã pe mba'e omombe'úva. » Ñe'ë ohechakáva mba'e oje'emava'ekue téra ne'irava gueteri oje'e (palabras generalizadoras).
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Omoñepyrü iñe'ë omombe'uhápe mba'éguipa oñe'ëta. » Omohypy'ü iñe'ë omombe'ukuévo hemimo'ã oipuru rupi umi ñe'ë oñeikümbyporáva oñe'ë aja. » Omohu'ã hembiaipo omboapu'a rupi hemimo'ã pe mba'e oñe'ëváre.

Mbo'epy 25	
MBO'EPYRÄ ATY	Ohaikuaa.
MBO'EPYRÄ	Jehaipyre.
KATUPYRYRÄ	<p>Omoñepyrü, omohete ha omohu'ã hemimo'ã mombe'urã, marandu internet-pe oiva ha ñe'ëpoty umi mba'e ko'ãga rupi oñe'ë ha herakuãvéva rehe, ava rembiosa ñemombe'u, tavareñoi rehegua, jehupyrehai ha marandu internet-pe omoñuhãva'ekuegui, ohechakakuévo hembiapópe ko'ã mba'e:</p> <ul style="list-style-type: none"> » Mba'eichapa umi ñe'ë omyesakã añete pe oikuaaukaséva ijehaipýpe. » Ñe'ë ombojoajúva ijeheguivoi temiandukuéra. » Ñe'ë ohechakaha araka'épa oiko pe oje'éva. » Mávape ha mba'eichahápepa ohaíta, ha avei mba'epahína hembipota. » Ñe'ë ohechakáva mba'e oje'emava'ekue téra ne'irava gueteri oje'éva.
JEHECHAKUAARÄ	<ul style="list-style-type: none"> » Oipuru hekopete, ohaikuévo umi ñe'ë ombojoajúva. » Oipuru hendaitépe ñe'ënguéra. » Ohai hekopete mombe'urã mbykymi.

Coordinación General:

María Mercedes Barge de Arzamendia

Elaboración:

Ida Margartia Ávila Duarte

María Mercedes Barge de Arzamendia

Diagramación:

Enrique Lescano

Revisión

Cynthia Yudith Garcete Candia